

ЛЕСЬ КУРБАС І ПАУЛЬ КЛЕЄ. РЕПЕТИЦІЯ МАЙБУТНЬОГО.

ЖАНР: ЗА ЛАШТУНКАМИ БУТТЯ

(вистава для Паперового театру)

Танюк Оксана Леонідівна,

письменниця, драматургиня,

науковий співробітник,

Національний центр театрального мистецтва

ім. Леся Курбаса, вул. Володимирська, 23-В,

Київ, Україна, 01034

Tanyukoxana@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-8913-9065

Це позбавлена пафосу історія про двох європейських митців, дивовижно схожих за естетичною позицією та світовідчуттям. Чи бачились вони за життя? Швидше всього – ні. А що б сталося, якби ці генії зустрілися на небі? Про що б вони говорили, яка співпраця на них чекає?

Смерть як нова можливість...

LES KURBAS AND PAUL KLEE. REHEARSAL OF THE FUTURE.

GENRE: BEHIND THE SCENES OF GENESIS

(performance for the Paper Theater)

Tanyuk Oksana,

playwriter,

researcher at The Les' Kurbas National Centre for Theatre Arts,

Kyiv, Ukraine

This is a pathos-free story about two European artists who are amazingly similar in terms of their aesthetic position and outlook on the world. Did they see each other during their lifetime? Most

likely, no. And what would happen if these geniuses met in heaven? What would they talk about, what cooperation awaits them?

Death as a new opportunity...

ДІЙОВІ ОСОБИ:

Лесь Курбас

Пауль Клеє

Рудольф Штайнер

Кіт

Таргани

Янгол Новус та інші янголи

Жінка-Куля

А також – різні форми, лінії, картини, кольори, звуки – і всяке таке перетворення.

Білий порожній простір. Світлова завіса, пульсуюча точка, за якою спостерігає фігура в білому. Це Курбас. Зі світла виходить Клеє.

ЗУСТРІЧ.

КУРБАС. Нарешті! Я так і відчував... я знав це...

КЛЕЄ. Вибачте...

КУРБАС. І це саме – Ви... Як приємно Вас бачити...

КЛЕЄ. Мені теж... але... просто...

КУРБАС. Просто Ви поки що трохи розгублені, не згадали, хто ви... і де ви...

КЛЕЄ. А де ми?

КУРБАС. Ось тут...

КЛЕЄ. А Ви... щось знайоме... такий близький... за кольором...

КУРБАС. Не поспішайте і не хвилюйтесь, все пригадається... з часом...

З'являються міні-проекції. Тінь Курбаса і Тінь Клеє.

ТІНЬ КУРБАСА. Вибачте, він сказав – з часом?

ТІНЬ КЛЕЄ. Так, пане Лесю, бо ТАМ ще не усвідомили, що часу не існує.

ТІНЬ КУРБАСА. Зізнаюсь, пане Паулю, мені хочеться бути там, ось в самій цій точці...

ТІНЬ КЛЕЄ. Тобто, Ви хочете втрутитись?

ТІНЬ КУРБАСА. Хочу, але не маю права... це не гра в шахи... та і не можу... як би колись сказав – фізично, не можу... але ж ми можемо зіграти виставу в уяві. Розіграти весь Всесвіт в своїй уяві. Створити там цілий театр, і глядача... персонажів... Навіть створити саму *матерію* театру...

ТІНЬ КЛЕЄ. У мене в уяві зразу виникає ...так!... Паперовий театр... *(захоплено)* саме такий у мене і був в дитинстві...

ТІНЬ КУРБАСА. Це саме те, що я зараз бачу? Цікаво... Дякую за ігровий майданчик, раніше сказав би – за прекрасний підмакетник... От що значить – спільні вібрації... (однодумні)... Але, мені здається, треба їм... нам... персонажам – трохи допомогти...

ТІНЬ КЛЕЄ. Допомогти зіграти нас...

ТІНЬ КУРБАСА. Допомогти згадати те, що було і те, що тільки могло би статись...

ТІНЬ КЛЕЄ. Завжди хотів заглянути за лаштунки власного міфу...

КІТ *(невідомо звідки і коли винирнув)*. А тут вже мій вихід... все на мені, ці стрибки між реальностями так втомлюють, так втомлюють... ви бачили таке? – вони допоможуть... їм самим потрібна допомога... моя...

Кіт з'являється на території «сцени».

КІТ. Той, хто впізнає себе у сні, не розгубиться й у смерті. Принаймні так казала моя мила тітонька Бастет (*Богиня Баст вигає на екрані. Тут можуть бути фото котів Клеє*).

КЛЕЄ. Так це ж... мій кіт...

КІТ. «Мій»... улюблений займенник людства... а ще Я, я, я... улюблене запитання – «хто Я»? Людина – територія одвічних запитань...

КЛЕЄ. Ну а кіт, звісно, знає абсолютно все!

КІТ. Та-ак, подумалось, може, я – Будда?

КЛЕЄ. Точно!!!

КІТ. Точно? Я – він?

КЛЕЄ. Здається, він – я... тобто... Мене так називали... Буддою... учні... художники, пригадалось... Баухауз...

КІТ. Ну чого, коли ти вмер, у тебе завжди виявляються проблеми з пам'яттю?

КУРБАС. Так, так, гарний початок, в репліках ще більш ритму, тривання в ритмові, зменшить паузи...

КІТ. Пане режисере, вам би все гратися! Театр – це не весь світ! Але весь світ...

КЛЕЄ. ...білий колір... колір світла... чому я тут?

КУРБАС. Продовжуйте.

КЛЕЄ. Лілі грає... Лі... так, мене привела сюди Лінія. Я був маленькою точкою на тлі білого болю...

З'являється Лінія, що перетворюється на Змію, яка намагається вхопити свій хвіст, тут змія може розіграти «райську» містерію... Накидати яблук, а потім замість «заборонених плодів» запропонувати «нове бачення» – планету-мандалу як новий світоустрій. Планета, погравившись з Курбасом і Клеє, стає кулькою. Опускається в руки. Раптом перетворюється на Жінку або її силует - потім знову на планету. Це можна дати проєкцію.

КЛЕЄ. Яка довершеність! Яка бездоганність! Ви це бачите? Цілісність!
Ідеальна краса у русі!

КУРБАС. Так, вона чарівна! Дивовижна жінка! А яка актриса! Така вигадлива і фантазійна!

КІТ. Зміюка та й зміюка...

КЛЕЄ. Яка вона вільна, моя Лінія, сама себе творить... Як богиня! О, як вона закручує коло себе простір, а як вона відривається від центру і гуляє сама по собі...

КІТ. Ну просто викапаний я. Я невловимий в іманентності...

КЛЕЄ. Прошу..

КІТ. ...бо я перебуваю як серед померлих, так і серед ще не народжених істот..

КЛЕЄ. Трохи ближче до зерна творіння, ніж зазвичай...

КІТ. Але все ж не так близько, як я б того бажав...

КУРБАС. Це епітафія Пауля Клеє.

КЛЕЄ. Ні, це моє!

КІТ. Оце знов – твоє, моє... Яка різниця, хто яку репліку скаже. В наш час текст сам шукає собі авторів...

КУРБАС. Часу немає...

КІТ. От маєш... А куди ви його поділи? Ну хоч відсутність часу є?

КЛЕЄ. Цей текст я придумав ще там... до того, як став точкою... *(Чути голоси...)*

КІТ. Тихо, за лаштунками! Йде репетиція!

ГОЛОСИ. Дегенеративне мистецтво..., симптоми розпаду... виродження в кубізм, дадаїзм... Божевільні Кокошко, Пікассо, Матісс, Сезанн, Жеріко, Ван Гог, Клеє... це все клієнти психіатричної клініки... – симптоми вказують на процес гниття. Горе тим народам, що не зуміють впоратися з такими хворобами!

КІТ. Хто пустив сторонніх? *(до Клеє)* Вони з вами? Шанувальники?

КЛЕЄ. Жартуєте? Я думав, це все залишилося т а м...

КІТ. Там-там... з хором хлопчаків треба закінчувати... Це в мене, напевно, в усі виє... (*чухає вухо, голоси замовкають*). Може, блохи? Треба почистити свідомість (*Відкриває шухляду – струшується, зачиняє*). Таргани всіх свідомостей – єднайтеся! І тихо сидіть.

КЛЕЄ. Це білий шум, піна... не впускайте...

КУРБАС. Якщо самим не запросити – ніхто не зможе перетнути межу...

ТІНЬ КЛЕЄ. Мені здавалось, я втік від цього... я обрав іншу реальність – мистецтво.

ТІНЬ КУРБАСА. Знаєте, Паулю, коли я побачив ваш «Натюрморт» – зрозумів, що ми скоро зустрінємось.

З'являється картина «Натюрморт».

ТІНЬ КЛЕЄ. Справді, щось з тією картиною було не так... нібито все прекрасно... але вона більш не дивилась на мене, ця картина, вона не дихала, статика, статика, статика – ритм смерті...

ТІНЬ КУРБАСА. Ритм переходу... це такий ритм паузи – антракту – бардо.

ТІНЬ КЛЕЄ. Вона казала мені – це все. Пора...

КІТ. Навіть не встиг за вушком мене почесати, хоч зараз поверни борг...

КЛЕЄ. Згадав...

КУРБАС. Згадали?

КІТ. Згадав.

КЛЕЄ. Спочатку я перестав розуміти свої картини, хоч їх було безліч, цілий всесвіт... вони перестали на мене дивитись так, як раніше... нібито не я, а хтось інший, іншими очима дивився на них...

КІТ. Може, це був я?

КЛЕЄ. А потім... Лілі грає... сі бемоль... моль... я виводжу лінію, вона не слухається мене... весь час розвертається і нібито хоче схопити свій хвіст... змія... найкрасивіше із створінь... коло... Лілі грає якось нервово... не можу

підняти руки, пробую малювати іншою, бо... я пам'ятаю, раніше міг малювати обома руками – а тут... нібито хтось мене давить зсередини, плющить, судини, тканини, тіло як не моє... починаю розсипатися на точки, суцільний пуантилізм... і я відмовляюсь від тіла, стаю просто фарбою... оком, що думає...

КУРБАС. І хто ви?

КЛЕЄ. Я – колір.

РОБОТА.

КУРБАС. Доброї роботи! Пане Клеє, Ви знов заховались у колір? Я вас не бачу!

КЛЕЄ *(виходить із картини)*. Як можна уявляти міф... Як його схопити, цей міф... фіолетовий смарагд... світло і повітря... Хочу намалювати цей ландшафт... Але це як сад розбіжних стежок... не знаю, на яку вийти...

КУРБАС. Пане Паулю...

КЛЕЄ. Хвилиночку... і тут така нервова лінія, вибачте. Пане Лесю, вибачте... не можу зафіксувати...

КІТ. І не треба нічого фіксувати... ймовірність – її не можна схопити... конструктивний хаос – ось запорука веселої гри.

КЛЕЄ. Колір оволодів мною. І я йому віддався. Мені більш не потрібно бігати за ним. Ми з кольором одне ціле.

КІТ. Ну ось, тільки налаштувався подивитись, хто швидше бігає...

ТІНЬ КУРБАСА. Дивно справді, що ми раніше не зустрілись, уявіть, яку виставу ми б з вами поставили... Персонажами були б фарби, лінії, світло, час і простір. А втім – все відбувається, як повинно відбуватись. Зрозуміти тільки – про що ця зустріч?

ТІНЬ КЛЕЄ. Мені потрібна нова Точка... відліку, я хочу знов запустити цю нову справжність... але, знаєте, пане Лесю, я відчуваю

відповідальність за неї, за світ, що вона народить... На яку лінію перетвориться реальність...

КІТ. Як любив говорити мій милий дядечко: «Реальність не існує до тих пір, поки її не змірить сторонній спостерігач», а він же на цьому розумівся, бо неодноразово брав участь в експериментах свого хазяїна. Шредінгера. Допомагав йому, бо дуже швидко вмів стрибати у різні стани. Живі-мертві – живі-мертві, ось так пострибаєш цілий день – і така тобі нірвана відкриється... ну суперпозиціонально... Квантовий чувак був!

*На екрані «квантовий чувак»,
Кім Шредінгера, із коробки помахав лапкою, привітався.*

ТІНЬ КЛЕЄ. Іноді здається, може, треба було написати в свій час зовсім новий код Сутності... переписати... Янгола Історії... може, тоді не сталось багато з тих речей...

«Парад янголів», низка янголів з'являється на сцені.

КІТ. Написані янголи – сюди! ненаписані – туди! не в цю шухляду (проводжає янголів в праву шухляду).

КЛЕЄ. А Ви... пане Лесю...

КУРБАС. Слухаю Вас.

КЛЕЄ. Ось Ви така людина... освічена, висока, душевно елегантна, я би сказав – духовно аристократична...

КІТ. В такі ось солодкі преамбули загортаються гіркі запитання, я ж це знаю...

КЛЕЄ. Як ви могли все це... чого ви, навіщо...

КУРБАС. Паулю, не шукайте слів... кажіть, як виходить.

КЛЕЄ *(пауза)*. ...краще я спробую намалювати це запитання *(можливо, це картина МАРШ ВІАДУКІВ, які агресивно починають рухатись на глядача. Це можна зробити за допомогою проєкції)*.

КУРБАС. Зрозуміло... Ви, Паулю, хотіли запитати, як так могло статися, що я...

КІТ *(зазирає в шухляду)*. Запах не дуже... невже миша повісилась...

ТІНЬ КЛЕЄ. Це ж запах смерті! Я це відчув ще в 1933, сказавши «В Німеччині запахло трупами», коли...

ТАРГАНИ *(із шухляди)*. «Ідеї і творчі методи Клеє ми оголошуємо небезпечними та неперспективними».

ТІНЬ КЛЕЄ. Чули? Я обрав еміграцію, територію чистої творчості. Невже ви нічого такого не відчували? Для чого ви стали грати з ними в їхні брудні ігри? Їх неможливо переграти... Це те, що вбиває всі цінності, все живе...

ТІНЬ КУРБАСА. Я Вас розумію... Ви, Паулю, мудрий стоїк, і не випадково Вас учні називали буддою... я ж, напевно, дурний ідеаліст, романтик... Чомусь українська матерія, наша материзна, плодюча на таких ось...

КІТ. Мр-мрійників...

ТІНЬ КУРБАСА. В нашій з Миколою Кулішем п'єсі «Маклена Граса» старий музикант Падур, що живе в собачій будці, як, до речі, всі наші митці, для яких більш у світі не знаходиться іншого місця, так ось він каже...

КІТ. Революція – це мої юнацькі фантазії та мрії... я вже виріс із них і знаю, що соціалізм – це друга після християнства світова ілюзія...

ТІНЬ КУРБАСА. Дякую, пане Кіт! Так, я міг би підписатися під кожним його словом...

ТІНЬ КЛЕЄ. Але ж... обрали інше... Невже вірили, що можна вилікувати суспільство майданами і революціями?

ТІНЬ КУРБАСА. Я вірив... я вірю в Бога і в Мистецтво. В імперію Культури, що правитиме світом.

КІТ. Трохи пафосно, ні?

ТАРГАНИ (*почувши Курбаса, завовтузились, повилазили*). «Пізнати внутрішній світ буржуазного індивідуума, зробити його глибоким, складним, змістовним, – ось пафос Молодого театру!»

КУРБАС. Так, так... це було головним звинуваченням періоду Молодого театру. Але ще більше діставалось «Березілю», як там? Націоналізм і фашизм...

ТАРГАНИ. «Націоналізм і фашизм — ось той прапор, під яким Курбас, об'єднавшись з цілою групою українських націоналістів...»

КІТ. Пішли геть! (*Змахнув лапою*). Знов треба чистити свідомість.

КУРБАС. Театр – можливо, така сама ілюзія і галюцинація культури... Але це галюцинація про Інше. І потім – нехай це звучить пафосно – але це так: **мій** Театр – це він викликав мене із небуття... Я не міг не **зробити** цього.

КІТ. Якщо не він – то хто?

КЛЕЄ. Вже точно не кіт в пальто... можна трохи помовчати – стражам вічності, а?

КІТ. Недобрі ви, піду я від вас, навіть посмішку не залишу... (*зникає, але його очі – хитрі, залишаються у просторі, періодично перетворюються на метелика*).

ТІНЬ КУРБАСА. До речі, ваш Кіт не має рідні у Чеширі? Отже, повертаючись до вашого питання, Паулю (*Курбас розгортає як книжку – віяло макети своїх вистав*). От уявіть собі: сцена – це макетна майстерня життя, де можна перевіряти різні форми і сценарії, різні варіанти та ймовірності. Програвати безкінечні сценарії буття. Робити свою містерію. Репетирувати майбутнє. Театр – це парламент, де говорить Ідеальне. Студія стає таким собі островом однодумців. Поступово з таких острівців формуються великі материки і архіпелаги нової свідомості,

етики... нового Театру Життя... Так і відбувається Преображення реальності... Перетворення дійсності.

ТІНЬ КЛЕЄ (*згортає макет Курбаса, розгортає макет Гулагу*). Тільки хтось розгортає ці архіпелаги в інший бік... (*на екрані проєкція ГУЛАГУ*).

Невже ви не бачили, що всі були приречені системою, цією матрицею?

ТІНЬ КУРБАСА. Ви сьогодні песиміст?

ТІНЬ КЛЕЄ. І це говорить людина, в якій – у серці та скроні – кулі... (*пауза*).

ТІНЬ КУРБАСА (*пошепки*). Підозрюю, що саме тому ми тут... там...

ТІНЬ КЛЕЄ (*так само*). Звісно, що саме тому...

ТІНЬ КУРБАСА. Ви про кулі? А я про нашу репетицію майбутнього.

З'являється Янгол Новус...

КЛЕЄ. Ось майбутнє... безпорадний янгол...

АНГЕЛ. Все повторюється, знову і знову... сотня... тисяча, десять тисяч... (*рачує далі*).

КЛЕЄ. Бачите... Там, де для нас сплетення подій, він бачить чисту катастрофу, бачить, що всі надії на майбутнє руйнуються, і це повторюється все знову й знову. І те, що ми називаємо прогресом – він знає, що це хаос... Таким є Янгол історії. І Ви це, як ніхто, знаєте.

КУРБАС. Авжеж знаю... але це не головне... Не хочу видатися банальним, але вірю – реальність така, якою ми її робимо. І не тільки в одному із життів... І Ви теж це добре знаєте, як ніхто.

КІТ. Як Ніхто... треба запитати у цього Ніхто, що він знає.

ЗАКОХАНІСТЬ.

Курбас дивиться на Жінку, зворотній бік якої – Куля. Тут можуть бути присутні й тіні, які спостерігають за дійством.

ЖІНКА-КУЛЯ. Так я увійшла вам прямо в серце?

КУРБАС. Так... на все життя.

*Жінка-куля починає сміятись і кружляти,
тоді ми і помічаємо її зворотній бік – кулю...*

КУРБАС. Її сміх... знов зі мною... знов розпадаюсь на атоми... коло...

КЛЕЄ. Точки, точки, пуантилізм як всесвіт... багато повітря і світла...

КІТ. Так, зберіться, пане Курбасе, через жінок не варто губити свої атоми, навіть жодного кварку не даруйте...

КУРБАС. Коли ми вдвох на сцені грали закоханих – народжувались цілі всесвіти... *(починає кружляти разом із Жінкою)*... але я тоді ще плував ілюзію життя з ілюзією театру. А її чоловік був моїм другом і вчителем...

КІТ. Закінчуйте цю карусель... життя-смерть... кохання-життя-смерть-кохання... голова вже обертом йде...

ТІНЬ КУРБАСА. Це потім бумерангом дістане й мене, я сам зіграю цю роль... але це все потім... потім...

ТІНЬ КЛЕЄ. Є тільки зараз... тут і тепер...

КУРБАС. Вона сміється – це неможливо чути – знов неможливо чути – я стрибаю в іншу реальність – де є повітря і вихід – я роблю це – я ставлю точку... зустріч *(зупиняється, нашттовхується на Жінку)*.

ЖІНКА-КУЛЯ. Зустріч...

КЛЕЄ. Ви бачите, що вона в вас закохана?

КУРБАС. Хто?

КЛЕЄ. Ось вона. Смерть.

КІТ. Смерть, як усяка жінка, заявляю авторитетно, любить тих, хто сильніший за неї. Любить вона різних геніїв... загублених у вічності.

ЖІНКА-КУЛЯ. Пам'ятай мене... *(зникає)*.

ТІНЬ КУРБАСА. Мemento морі... мій талісман, що рятує від суєтності буття. Але я завжди відчував, що рано чи пізно ця Куля притягне іншу... лінія життя приведе до іншої точки.

СОН.

ТІНЬ КУРБАСА (*Думаючи про щось своє, видно, що щось його бентежить*). Пане Паулю, Ви ж знаєте, це ж залежить тільки від нас. Ця точка, в якій ми зараз знаходимось – де немає часу, немає минулого і майбутнього... і одночасно є все. Тут я, мабуть, на боці не греків, які бачили в точці початок, – я тут ближче до японців, котрі в точку поміщують стислий всесвіт...

ТІНЬ КЛЕЄ. Я ще з дитинства грав в таку гру – намагався подивитись з точки зору тварини, рослини, з точки зору неба – я себе переміщував в цю первісну (одвічну) точку, з якої все починається... Всесвіт лінії... це таке чуттєве космічне переживання... Розумієте? Авжеж, розумієте. Я знаю – у Вас було таке – космічне... Так?

Курбас мовчить.

КЛЕЄ. Вас щось бентежить?

КУРБАС. Не знаю... мені якийсь дивний сон наснився... чи пригадався... дивний і темний... Навіть страшний...

КЛЕЄ. А мені вже давно сні не сняться.

КІТ. А я сам собі сон.

КУРБАС. Нібито ставлю я виставу в якомусь такому (*шукає слова*) зовсім неелегантному місці... і граю одночасно там блазня. Старого музиканта. Йому чомусь не дають грати на фортепіано. Заломлюють руку за спину – тоді він, я – граю другою рукою, затуляють очі – граю наосліп, зав'язують обидві руки – граю ногою..

КЛЕЄ. Ну це ж гарний сон – про переможність мистецтва...

КУРБАС. Варта відтягує його від інструменту – так, я – в'язень – починаю грати на порожній дошці від клавіатури. Мелодія виникає знову...

(Подальший переказ можна замінити на дійовий показ).

КЛЕЄ. А далі?

КУРБАС. Зі мною дуже гарне і цікаве товариство – я впізнаю Яворського, Миколу Зерова, родину Крушельницьких, поруч і Микола Куліш... і багато інших друзів і знайомих.

(Тут може бути проєкція фото тих гарних облич).

КЛЕЄ. Це ж добре, гарне товариство, гарна кава, про це тільки мріяти можна...

Таргани вилізають і вишикуються в дві шеренги – буру і червону.

Червоний і бурий таргани тиснуть один одному руки.

ГОЛОВНИЙ ЧЕРВОНИЙ ТАРГАН. В честь підготовки к празднованию XX-летия Великой Октябрьской социалистической революции приговаривается к расстрелу... *(музика заглушає слова, з-за лаштунків висунулись дула револьверів з обох сторін, лунають постріли).*

ТАРГАНИ. Образцовый коммунист, идейный ленинец, ударник соцтруда! За перевыполнение плана товарищ Матвеев награждается путевкой в санаторий *(на екрані Крим 30-х років, Ялта, Гурзуф, море, діти, фото НКВДешників на відпочинку, фото Матвєєва).*

КУРБАС. В цьому кошмарному сні було 1111 прізвищ, моє теж... На нас з Миколою Кулішем пішла одна куля...

(Пауза).

КЛЕЄ. Мене теж вбили в 1937... не зовсім, як Вас, Лесю... більш вишукано... Були вбиті мої картини – сто два твори – порізані, викинуті на задвірки історії як «звиродніле мистецтво».

КУРБАС. Але ж ви опинились в гарній компанії, пане Паулю...

ГОЛОВНИЙ БУРИЙ ТАРГАН *(пафосно)*. Кубізм, дадаїзм, футуризм, імпресіонізм і тому подібні не мають нічого спільного з німецьким народом... Вони є лише штучним похідним людей, яким Господь відмовив в таланті істинно художньої обдарованості і замість неї обдарував їх даром балаканини й обману...

Всі ці кандинськи, шагали, клеї, ван гоги та інші елементи культурного розкладання, уламки звироднілого мистецтва... ми будемо вести нещадну очисну війну... кожен художник, який зображує небо зеленим, а траву синьою повинен бути підданий стерилізації *(проекція палаючого вогню, куди скидають книги, картини)*.

*Червоний і Бурий таргани знов тиснуть один одному руки
(йде проекція радянсько-нацистського параду в Бресті).*

КІТ. Якийсь театр-гіньоль...

ТАРГАНИ. Ми реабілітували людей, а не їхні ідеї!

КІТ. Так, зміна декорацій, зміна історичного ландшафту... *(і лапою як delete – всіх тарганів прибрав з політичної арени)*.

ТІНЬ КУРБАСА. І звідки ці сни? Із під-над-свідомості? Це минуле чи майбутнє?

ТІНЬ КЛЕЄ. А є різниця?

КІТ. А можна сон переснити.

ТІНЬ КУРБАСА. Як це?

ТІНЬ КЛЕЄ. Він має на увазі, створити новий варіант реальності.

РЕПЕТИЦІЯ МАЙБУТНЬОГО. ЕВРИТМІЯ.

КУРБАС. Створити те, чого немає в дійсності, кинути людям фантазію, ідеальне, неіснуюче, але прекрасне...

КЛЕЄ. Я ніколи не приймав перспективи. Її не варто зображувати, це ж тільки зорова ілюзія.

КУРБАС. Новий театр почнеться з мовчання...

(Лунає якийсь, схожий на мантру, звук).

ГОЛОС. ...зі звуку...

КЛЕЄ. Я хотів пробитися до справжньої Реальності. А це все – міраж... видимість.

КУРБАС. Пам'ятаєте, як говорив Рудольф Штайнер, – коли ти береш відповідальність не тільки за вчинки, а й за власні думки...

КІТ. А якщо це не власні думки? Просто заїхали погастролювати...

ГОЛОС. Світобудова твориться через звук (Штайнер).

КІТ. якась антропософія починається... о, я бачу ці звуки... бачу!

Із симфонії звуків з'являється-проявляється Рудольф Штайнер.

КУРБАС. Друже! Ну звісно – ось Ваше «видимий звук», «видиме слово» – в дії. Тут можливе все. Це як лабораторія уяви...

ШТАЙНЕР *(піднімає капелюха, вітається, сідає в крісло)*. Добридень, панове, відчув що мене ви покликали, ось я тут... ні, не відчув, це ми звикли говорити ТАМ, а саме просто **почув**, навіть, **побачив** життя вашої думки. Це як духовна циркуляція хвиль. Як евричмічний танок.

КЛЕЄ *(в захопленні)*. Оце і є справжня реальність, ніяк не можу звикнути...

КІТ. У тебе зараз очі як на твоїх картинах – очі здивованого всесвіту.

ШТАЙНЕР. Ми грали в шахи з паном Гете, мандруючи думкою в різних ландшафтах буття, і раптом якась знайома вібрація... якийсь – рух до надчуттєвого...

КЛЕЄ. І Ви в просторі нашої думки...

КІТ. Чаррррівно...

КУРБАС. Отак і народжується головне – те, що потім мистецтво «перекладає» на мову чуттєвого.

КЛЕЄ. А тут все існує без «перекладача». Все так, як воно є.

КУРБАС. ...як воно є...

ШТАЙНЕР. Коли ми говоримо, співаємо, саме своїм диханням ми створюємо в навколишньому повітрі певні форми. Кожен виголошений звук – це невидимий рух всередині нас...

КУРБАС. ...він резонує з голосом всесвіту, і з голосом мовчання...

КЛЕЄ. ...ще тантристи вважали, що світ є звуковим...

ШТАЙНЕР. Ви **промовляєте** зараз свій новий вихід... на сцену?

КУРБАС. Думаю, саме тим я зараз і займаюсь.

КЛЕЄ. А я з задоволенням сів би в глядацький зал... або, як Ви кажете, проспівав свою нову картину...

ШТАЙНЕР. А я з задоволенням помандрував би Вашими картинами, милий Паулю.

КЛЕЄ. О, я залюбки буду вашим гідом, Рудольфе.

ШТАЙНЕР. Дякую, але не варто перейматися, Ваша думка, ідея, сам образ буде мене супроводжувати, а Ви – так мені здається, – потрібні саме тут. (*І Штайнер «входить» в картину Клеє, зникає.*)

(*Пауза.*)

КЛЕЄ. Сон... міраж... реальність...?

КІТ (*читає газету*). ...Клеє завжди була притаманна ефемерність світу, його фрагментарність, гра форм, в його картинах немає нічого абсолютного...

КЛЕЄ (*пауза*). Знаєте, Лесю, а я ж, не зважаючи ні на що, любив цей крихкий світ, який в кожен момент міг розпастися, розсипатися на окремі фарби... і ти вже не знайдеш себе в його уламках...

КІТ. Я теж хочу грати, я теж хочу репетирувати. В мене дев'ять життів і жодної ролі... і взагалі, перебуваю я в саду розбіжних стежок...

КЛЕЄ. Обирай всі можливості... ходи зразу по всіх стежках.

КУРБАС. Здається, у Вас, пане Кіт, тут майже головна роль.

КІТ. Є дві вершини, на яких ясно і світло, вершина тварин і вершина богів. Між ними лежить сутінкова долина людей. І якщо хтось гляне хоч раз угору –

ЙОГО охоплює давня невтоленна туга... ЙОГО, який знає, що не знає, – за тими, які не знають, що не знають, і за тими, які знають, що знають.

КЛЕЄ. Знов забрав мій текст?

КІТ. А може, в одній із реальностей, Я – ти, Пауль Клеє?

(Пауза).

КЛЕЄ. Те, що ми зараз тут і зустрілись, наскільки це ймовірно?

КУРБАС. Настільки, наскільки ми можемо собі це дозволити.

ЗА ХВИЛИНУ ДО ПРЕМ'ЄРИ.

ТІНЬ КУРБАСА. Художника вже немає, а картина є, вона навіть може бути вашим гідом по вічності, або по сьогодні... Вона існує, хай як річ-у-собі... А театр – він народжується тут-і-зараз і так само зникає на очах, вислизає, випаровується, безкорисливо дарує себе простору...

ТІНЬ КЛЕЄ. Переходячи у власний міф...

ТІНЬ КУРБАСА. Шепіт, думка, жест – все народжується тільки в цю мить – завтра буде все по-іншому.

ТІНЬ КЛЕЄ. Це мені тільки здається, чи ви хочете втрутитись?

ТІНЬ КУРБАСА. Відчуваю цю потужну енергію... Ця переходова доба... доба екстрем – містить у собі стан усіх потенцій... Я сприймаю, як новий виклик... І український театр знов перебуває у точці вибору...

КІТ. Театр – тільки у свідомості і перебуває...

ТІНЬ КЛЕЄ. Невже ви не хочете спокою?

ТІНЬ КУРБАСА. Зізнаюсь, хочеться бути там, де все це відбувається, в самій цій точці – де розгортається новий проєкт культури....

КІТ. Маєстро, ... місія незавершена?

ТІНЬ КУРБАСА. Відчуваю, – буде новий вибух...

ТІНЬ КЛЕЄ. І що це буде ?

ТІНЬ КУРБАСА. Ще не знаю, може це буде театр Ноосфери, або театр Квантового Стрибку – звучить? Не знаю поки що.

КІТ. Може – паперовий...

ТІНЬ КУРБАСА. Я ж Вам, Паулю, казав, що театр існує тільки тут-і-тепер – і він сам мандрує всесвітом свідомості... Вибір – за ним!

КЛЕЄ. Чим страшнішим стає цей світ, тим більш мистецтво тяжіє до абстрактного – щасливий світ тягнеться до землі.

КУРБАС. На жаль, я відчуваю якісь негарні вібрації, чужі... І одночасно таку потужну енергію! Отак в одній точці зустрічаються тривання на високому і борсання тьоті моті.

КЛЕЄ. Нарешті, я придумав чудову сценографію для нашої вистави. Кольоровосвітловий простір. Тому вона скоро почнеться. Треба встигнути, поки нічого не розсипалось...

КІТ. Пора і мені йти збирати цей новий всесвіт...

КУРБАС. Сказано десь: досягнена на підйомі ступінь осяяння не пропадає. Вона навіки наша власність....

КІТ. Може, це вже, нарешті, мої слова?

КЛЕЄ. Тихо... вистава починається...

Тіні-проекції Курбаса і Клеє,

всі театральні паперові фігурки обертаються на глядача.

Точка відліку змінилась...

схоже, вона перетворюється на знак запитання і очікування...

